

הלכות מגלה וחנכה

יש בכללן שתי מצוות עשה מדברי סופרים, ואינן מן המניין. ובאור שתי מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות מגלה פרק א

א. קריאת המגלה בזמנה, מצות עשה מדברי סופרים; והדברים ידועים, שהיא תקנת נביאים. והכל חייבים בקריאתה אנשים, ונשים, וגרים, ועבדים משחררים; ומחנכין את הקטנים לקרותה. ואפלו כוהנים בעבודתן, מבטלין עבודתן ובאין לשמע מקרא מגלה; וכן מבטלים תלמוד תורה למקרא מגלה קל וחמר לשאר מצוות של תורה, כלן נדחין מפני מקרא מגלה. ואין לך דבר שנדחה מקרא מגלה מפניו, חוץ ממת שאין לו קוברין: שהפוגע בו קוברו תחלה, ואחר כך קורא.

ב. אחד הקורא, ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו: והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה; לפיכך אם היה הקורא קטן או שוטה, השומע ממנו לא יצא.

ג. מצוה לקרות את בלה. ומצוה לקרותה בלילה, וביום; וכל הלילה כשר לקריאת הלילה, וכל היום כשר לקריאת היום. ומברך קדם קריאתה בלילה, שלוש ברכות: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מקרא מגלה; ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה; ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. וביום, אינו חוזר ומברך שהחיינו. ומקום שנהגו לברך אחריה, מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, האל הרב את ריבנו והדן את דיננו, והנזקם את נקמתנו והנפטר לנו מצרינו, והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו; ברוך אתה ה', האל הנפטר לעמו ישראל מכל צריהם, האל המושיע.

ד. איזה הוא זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה, שנאמר "בזמניהם" (אסתר ט, לא); ואלו הן, זמני קריאתה: כל מדינה שהיתה מקפת חומה בימי יהושוע בן נון, בין בארץ בין בחוצה לארץ אף על פי שאין לה עכשו חומה, קורין בחמשה עשר לאדר; ומדינה זו, היא הנקראת כרך. וכל מדינה שלא היתה מקפת חומה בימות יהושוע, ואף על פי שהיא מקפת חומה עתה קוראין בארבעה עשר; ומדינה זו, היא הנקראת עיר.

ה. שושן הבירה אף על פי שלא היתה מקפת חומה בימי יהושוע בן נון, קוראין בחמשה עשר: שבה היה הנס, שנאמר "ונזח, בחמשה עשר בו" (אסתר ט, יח). ולמה תלו הדבר בימי יהושוע כדי לחלק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותו הזמן, כדי שיהיו קוראין בבני שושן ויחשבו כאלו הן כרכין מקפין, אף על פי שהן עתה חרבין, הואיל והיו מקפין בימי יהושוע; ויהיה זכרון לארץ ישראל בנס זה.

ו. בני הכפרים שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי, תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה. כיצד: אם חל ארבעה עשר להיות בשני או בחמישי, קוראין בו

ביום; ואם חל להיות ביום אחר חוץ משני וחמישי, מקדימין וקוראין בשני או בחמישי הסמוך לארבעה עשר.

ז. כיצד: חל ארבעה עשר להיות באחד בשבת מקדימין וקוראין בחמישי, שהוא יום אחד עשר; חל להיות בשלישי קוראין בשני, שהוא יום שלושה עשר; חל להיות ברביעי קוראין בשני, שהוא יום שנים עשר. וכל אלו שמקדימין וקוראין קדם ארבעה עשר, אין קוראין אותה בפחות מעשרה.

ח. כפר שאין נכנסין בו בשני ובחמישי, אין קוראין אותה אלא בארבעה עשר. ועיר שאין בה עשרה בטלנין קבועין בבית הכנסת לצרכי צבור הרי היא ככפר, ומקדימין וקוראין ביום הכניסה; ואם אין בעיר עשרה בני אדם, תקנתו קלקלתו, והרי הם כאנשי עיר גדולה, ואין קוראין אלא בארבעה עשר.

ט. במה דברים אמורים שמקדימין וקוראין ביום הכניסה, בזמן שיש להם לישראל מלכות. אבל בזמן הזה, אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום ארבעה עשר, ויום חמשה עשר: בני כפרים ובני עירות, קוראין בארבעה עשר; ובני כרכין, קוראין בחמשה עשר.

י. בן עיר שהלך לפרך, ובן כרך שהלך לעיר אם היתה דעתו לחזור למקומו בזמן קריאה ונתעכב ולא חזר, קורא במקומו; ואם לא היה בדעתו לחזור אלא אחר זמן הקריאה, קורא עם אנשי המקום שהוא שם. ופרך, וכל הסמוך לו, וכל הנראה עמו אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה הרי זה כפרך, וקוראין בחמשה עשר.

יא. עיר שהיא ספק, ואין ידוע אם היתה מקפת חומה בימות יהושוע בן נון, או אחר כן הקפה קוראין בשני הימים, שהן ארבעה עשר וחמשה עשר, ובילייהם; ומברכין על קריאתה בארבעה עשר בלבד, הואיל והוא זמן קריאתה לרב העולם.

יב. קראו את המגלה באדר, ואחר כך עברו בית דין את השנה חוזרים וקוראים אותה באדר השני, בזמנה.

יג. אין קוראין את המגלה בשבת גזרה שמא יטלנה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה, ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים: שהכל חייבים בקריאתה, ואין הכל בקיאים בקריאתה. לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת, מקדימין וקוראין אותה קדם השבת; ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת, כדי להזכיר שהוא פורים.

יד. כיצד: יום ארבעה עשר שחל להיות בשבת בני עירות, מקדימין וקוראין בערב שבת; ובני כרכים, קוראים בזמנם באחד בשבת. חל יום חמשה עשר להיות בשבת בני כרכים מקדימין וקוראין בערב שבת, שהוא יום ארבעה עשר; ובני עירות קוראין בו ביום, שהוא זמנם: ונמצאו הכל קוראין בארבעה עשר.